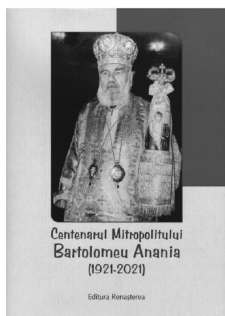

Pr. Iustin Tira (coord.), *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2021)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, 178 p.

Mitropolitul Bartolomeu Anania (1921-2011) a lăsat o amprență de neșters în inimile celor care l-au cunoscut. Ierarh cărturar, care a avut deopotrivă vocația de ctitor și cea de predicator, a lăsat o valoroasă moștenire, relevantă atât pentru spațiul teologic, cât și pentru cel cultural. Acest lucru explică de ce feluritele soroace legate de traseul lui pământesc sunt marcate de valoroase volume omagiale. Anul 2021 a fost cel care a

adus cu sine mai multe astfel de texte¹, însă ele nu au lipsit nici în cei anteriori².

Între demersurile importante care i-au marcat anul centenarului se numără și volumul coordonat de părintele Iustin Tira, ce reunește 12 texte aparte, semnate de oameni care l-au cunoscut și i-au fost colaboratori apropiați.

¹ A se vedea, de exemplu: Constantin Cubleşan, *Bartolomeu Valeriu Anania: cărturarul (1921-2021)*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2021; Carmen Bulzan, coord., *Învierea din anamneze: Bartolomeu Valeriu Anania: interviuri și mărturii*, Editura Kult, Drobeta-Turnu Severin, 2021; Carmen Bulzan, *Bucură-te, cântec viu. Antologie de poezie religioasă*, Editura Kult, Drobeta-Turnu Severin, 2021; Carmen Bulzan, *Omul încuvântat*, Editura Kult, Drobeta-Turnu Severin, 2021.

² Vezi: Mircea Gelu Buta, *Amintiri despre Mitropolitul Bartolomeu Anania*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016; Lucian Vasile Bâgiu, *Valențe polifonice ale prozei și dramaturgiei lui Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004; Dumitru Cobzaru, *Bătrânul cărturar și tânărul mitropolit – Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020; Ioan Șt. Lazăr, *Bartolomeu Valeriu Anania sau Grelele cuvintelor*, vol. 1, „Valeriu Anania – icoane de început”, Editura Rotiplo, Iași, 2013; Ioan Șt. Lazăr, *Bartolomeu Valeriu Anania sau Grelele cuvintelor*, vol. 2, „Tânărul Anania – „Îngerul cu barbă””, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014; Camelia Suruianu, *Bartolomeu Valeriu Anania – Miorița – poem dramatic încadrabil literaturii mistice*, Editura Lucas, Brăila, 2015; Doina Pologea, *O fereastră spre sacru – introducere în opera lui Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Limes, Editura Renașterea, Florești și Cluj-Napoca, 2018; Pălimaru Nicoleta, *Valeriu Anania – opera literară*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011; Alina Safta, *Valeriu Anania – pelerinajul sinelui*, Editura Transversal, Târgoviște, 2007; Aurel Sasu, *Dragostea și vântul – glose la „Memoriile” lui Valeriu Anania*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011; Aurel Sasu (ed.), *Starea de excepție – Valeriu Anania: omul și destinul (1946)*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010.

Demersul se deschide cu cuvântul intitulat „Leul Ardealului” (pp. 7-12), semnat de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, urmașul său în scaunul ștefanian. Aici, ierarhul de astăzi al Clujului trece în revistă biografia vrednicului său înaintaș, insistând asupra modului în care sintagma din titlul demersului său anamnetic i-a definit biografia:

Mitropolitul Bartolomeu Anania, slujitor dârz al Bisericii lui Hristos, călit în necezuri și neînfrânt în încercări, a fost numit de către maica stareță Ierusalima Ghibu „Leul Ardealului”. Și nu fără motiv l-a numit așa, ci urmărindu-i viața plină de încercări pe care cu ajutorul lui Dumnezeu și datorită calităților sale de luptător le-a biruit.³

La rândul lui, părintele Episcop Macarie Drăgoi al Europei de Nord evocă momentele de maximă tandrețe și intimitate pe care le-a trăit alături de cel evocat (pp. 13-26), vorbind despre activitatea sa ca secretar de cabinet, dar și despre alte aspecte frumoase ce au definit relația Preasfinției Sale cu marele ierarh⁴. Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul (pp. 27-38) vine să completeze cele scrise de către antecesorul său, aducând în atenție calitățile de predicator al Înaltului, iar părintele profesor Ioan Chirilă (pp. 39-48) trece în revistă deopotrivă creația literară, cât și modul în care cel adus în atenție și-a pus amprenta formatoare asupra lui. Precum ține să sublinieze încă din debutul intervenției:

Dar acum nu despre acest univers de creație literară voiesc a mărturisi, ci despre așezarea mea întru fericire prin decizia

---

³ † Andrei Andreicuț, „Leul Ardealului”, în pr. Iustin Tira, *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2011)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, p. 7.

⁴ „Pe 1 aprilie 1998 mi-am început slujirea ca secretar de cabinet al Părintelui Arhiepiscop Bartolomeu Anania. Era o numire inedită, iar zvonul s-a răspândit pretutindeni. Un student în anul doi, angajat ca secretar de cabinet al Marelui Bartolomeu! Evident, era și un semnal dat de Înaltul, care iubea tineretul și voia să-l implice în slujirea misionară a Bisericii. Și te asigur, iubite cititorule, că în cei cinci ani de zile cât m-am aflat în acest post care creează, inevitabil, o apropiere strânsă, o legătură profund profesională, apropierea nu a știrbit cu nimic nimbul pe care elevul de gimnaziu de odinioară i-l atribuiseră pasionantului scriitor Valeriu Anania din *Rotonda plopilor aprinși*”. † Macarie Drăgoi, „Mitropolitul Meu. Un crâmpel din povestea anilor mei de viață petrecuți alături de Părintele nostru Bartolomeu al Clujului”, în pr. Iustin Tira, *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2011)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, pp. 25-26.

părintelui Bartolomeu de a mă lua cu dânsul în una dintre călătoriile sale, iar azi e vorba despre o călătorie înspre medievalul palat german al Ludwigsburgului plecând de la Blaga, pe urmele lui Gojdu, prin ecourile simfoniilor lui Mozart și adăstând pe malul Dunării, la Linz, pentru a mânca în tihnă pe vremuri de căldură, el și ei, sub „ulmul lui Mircea”. Era o călătorie în libertate, anamnetic ne comunica fericirea fugii în libertate. Iată de ce propun un chip al mitropolitului, acel chip al căutătorului genezelor, cel care te ajută să crești drept în înțelepciunea Tatălui Care Se dăruiește, și apoi „șabatizare” în simfoniile mozartiene, visând pe coridoarele reci ale mănăstirii Sfântul Petru de la Salzburg⁵.

Într-o evocare intitulată „Bartolomeu Valeriu Anania – părintele, omul, mitropolitul” (pp. 49-61), părintele profesor Ștefan Iloaie vine să vorbească despre feluritele modalități de manifestare ale celui în cauză și despre modul în care știa să se facă acesta iubit, iar părintele Bogdan Ivanov (pp. 63-71) realizează o frumoasă caracterizare a acestuia, insistând asupra aparentelor contraste care îl defineau:

Am reținut imaginea sa complet atipică pentru mediul eclezial, fața severă, dar sufletul cald, vocea tunătoare și blândețea, care trăiau firesc în una și aceeași persoană. Mitropolitul aducea cu sine spiritul viu al lumii, filtrat prin trăirile credinței și a unei desăvârșite onestități. Nu a încercat prin nimic exterior să convingă că este bun, ci s-a luptat să rămână autentic și onest, față de clerici și nu mai puțin față de credincioșii pe care i-a păstorit cu multă sinceritate.⁶

Evocarea părintelui care i-a fost de asemenea colaborator apropiat este urmată de o alta, la fel de interesantă, semnată de către protopopul Năsăudului, părintele Ioan Dâmbu (pp. 73-88). Într-o notă extrem de personală, fapt ce dă demersului o sensibilitate și profunzime aparte, dânsul evocă atât momentul alegerii vrednicului ierarh la Cluj, cât și anumite momente cu caracter personal. La rândul lui, părintele Arhimandrit Dumitru Cobzaru,

---

⁵Pr. Ioan Chirilă, „Călători în libertatea celui care deschide un adevărat tărâm – anamneza lecțiilor ziditoare ale Mitropolitului Bartolomeu”, în pr. Iustin Tira, *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2011)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, p. 41.

⁶Pr. Bogdan Ivanov, „Mitropolitul Bartolomeu Anania. Omul care aducea în fiecare zi duminică”, în pr. Iustin Tira, *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2011)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, p. 67.

exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului (pp. 89-107), prezintă, pe baza unui vast material documentar extras din arhivele CNSAS, perioada de detenție a celui în cauză, aducând mărturii deosebit de valoroase, ce vin să confirme cele mărturisite de către Părintele Mitropolit în paginile *Memoriilor* și de documentele deja publicate de regretatul profesor Aurel Sasu. Părintele Gavril Vârva, care i-a fost și dânsul apropiat (pp. 109-125), vine să vorbească de asemenea despre relația cu ierarhul și dinamica ei, aducând o frumoasă mărturie în legătură cu măreția lui de caracter. Seria celor douăsprezece texte se încheie cu un text semnat de doamna preoteasă Nicoleta Pălimaru (pp. 127-133)⁷ și de cronologia dedicată ierarhului, întocmită cu atenție de părintele profesor Ștefan Iloaie (pp. 135-153).

Dacă alte inițiative editoriale propun descoperirea părintelui Anania prin intermediul unei noi chei de lectură⁸, cea de față vine să îl invite pe cititor la descoperirea unui mitropolit, prin intermediul unor mărturii. Semnate de către colaboratorii direcți ai acestuia, ele sunt despuiate de artificialul ce riscă să caracterizeze uneori encomiasticul și aduc în atenție chipul încă viu al celui care a marcat o epocă. De aceea, un astfel de volum se cuvine citit, recomandat, analizat, dezbătut, dacă e cazul, și valorificat în paginile unor cercetări viitoare. El vine să dea mărturie cu privire la modul în care naturalețea, dragostea de Biserică strămoșească și vocația pot defini un om aparte.

Protos. dr. Maxim (Iuliu-Marius) MORARIU
Universitatea Pontificală Angelicum, Roma

---

⁷ Domnia sa subliniază, între altele, faptul că: „*Jurnalele* lui Valeriu Anania, rezumând atât de viu pluralismul trăirii arzânde, mizează nu pe rafinamentul estetic, ci pe autenticitate, formulă postulată de A. Gide cu privire la construcția jurnalului intim, de care ține cont, se pare, și Valeriu Anania. Paginile diaristului, prin structura poliedrică, prin temperamentul vital al ideilor și prin acuratețea confesivă, s-ar încadra simultan în categoria jurnalelor spirituale, literare și psihologice, putând fi redată printr-o imagine admirată odinioară la Galeria Tate Modern din Londra: o funie impecabil împletită, ce ar constitui vocația lui Valeriu Anania de a vorbi despre lumea fizică în ordine metafizică (dar în același timp și o alegorie a literaturi), într-un loc al memoriei reprezentat de Jurnal”. Nicoleta Pălimaru, „Jurnalul – loc al memoriei”, în pr. Iustin Tira, *Centenarul Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921-2011)*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2021, p. 133.

⁸ Ceea ce acum luați în mână este, așadar, o provocare, un îndemn și totodată o soluție posibilă pentru abordarea unui nou traseu de lectură”. Constantin Cubleșan, *Bartolomeu Valeriu Anania: cărturarul (1921-2021)*, p. 6.